

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002973

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 02-09-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №74 від 10.05.2023

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дроботун Дмитро Сергійович

2. Dmytro S. Drobotun

Кваліфікація: д.філософ, 052

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 052

Назва наукової спеціальності: Політологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Політологія

Дата захисту: 20-04-2023

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Дроботун Дмитро Сергійович

Код за ЄДРПОУ: 2962806611

Місцезнаходження: Вул, Максимовича 9а, кв. 19, Київ, 03022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 1081

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 11.15.01.05, 11.01.29, 11.01.39, 11.01.62, 19.21.07

Тема дисертації:

1. Медіафактор у трансформації політичних еліт України
2. The media factor in the transformation of political elites of Ukraine

Реферат:

1. Досліджено вплив медіафактора на трансформацію політичних еліт з часу здобуття незалежності України. Запропоновано розглядати медіафактор у пасивному (інструментальному) та активному аспектах. У пасивному значенні його вплив є похідним від розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, появи нових способів впливу на аудиторію та формування громадської думки. В активному аспекті виявляється роль медіаеліт, які виходять за рамки відведеної їм ролі «четвертої влади» і фактично визначають перебіг політичних процесів у країні. Під медіаелітою розуміються усі особи, причетні до: 1) керівництва впливовими виданнями, 2) виробництва політичного контенту (журналісти, коментатори, оглядачі); 3) управління компаніями, що продукують розважальний контент, який формує у споживачів ставлення до політичної еліти та політичних процесів. Визначено та проаналізовано чотири моделі зміни еліт: 1) зміни потоків, де трансформація постає як послідовна зміна декількох хвиль у середовищі правлячої еліти. На кожному етапі

трансформації попередня хвиля «виносить наверх», на керівні щаблі нову, наступну, яка, в свою чергу, «накриває» тих, хто її висунув; 2) модель «політичного капіталізму», що базується на уявленнях про те, у перехідних суспільствах відбувається трансформація правлячої за радянської доби еліти в сучасну політико-економічну верству, «правлячий клас», що конвертував політичний капітал в економічний; 3) модель бунту економічних еліт, або пробудження регіональних еліт, з'явилася у відповідь на нову політичну реальність: хвиля демократизації вихлюпнула на політичну поверхню уламки старої економічної еліти – господарників, які були обділені при роздачі великого «державного пирога». Вихідне положення моделі: пострадянську партійно-господарську номенклатуру становили дві великі групи – партійні працівники і господарники-управлінці, які, хоч і не були структурно відділені (становили моноліт влади), проте мали суперечності й «тертя» щодо питань управління й розпорядження майном, особливо в регіонах; 4) модель контреліти, коли управлінсько-господарська еліта у боротьбі проти «партократів» за владу використала так звану «контреліту» – культурну та науково-технічну інтелігенцію, маргінальні верстви. Виділено та досліджено такі прояви медіафактора на соціально-політичні процеси: 1) комерціалізація медіа і політичного простору. За панування комерційних форм діяльності ЗМІ замість своїх основних ролей і функцій (комунікативної, організаторсько-мобілізаційної, ідеологічно-виховної, культурно-просвітницької, соціалізації) прагнуть до максимальних прибутків. Інформативна й просвітницька функції відходять на другий план. Засоби масової інформації стають підприємствами, основною метою яких є залучення коштів, а ефективність вимірюється не якстю поданої інформації, а отриманим доходом. Тенденція до комерціалізації спричинила у пострадянських реаліях перехідного суспільства появу такого феномена, як олігархізація медіа і всієї медіасфери. В результаті отриманий прибуток вимірюється не тільки і навіть не стільки фінансовими показниками, скільки одиницями політичного капіталу – електоральними перемогами, рейтингами політичних партій та їх лідерів, прийнятими політичними рішеннями (в тому числі нормативно-правовими актами); 2) популізація і маніпулювання свідомістю, тобто заміщення серйозної аналітичної проблематики легкою для сприйняття споживачем і близькою за соціально-побутовою, подекуди розважальною тематикою продукцією (товаром); 3) конвергенція, що означає зближення та взаємоуподібнення. У сфері медіа це злиття різних типів передання інформації в рамках одного медіахолдінгу, різних комунікаційних платформ: друкованих ЗМІ, радіо, телебачення, інтернет-середовища тощо. Це суттєво змінює уявлення про канали комунікацій, про майбутнє традиційних медіа. Доведено, що демократія, яка передбачає участь широких народних мас у прийнятті рішень, та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що полегшують та примітивізують взаємодію між представниками виборних органів влади та електоратом, посилюють роль медіафактора у формуванні політичної еліти. Періодизація становлення політичної еліти України тісно пов'язана з виборчими циклами, позаяк навіть в умовах посилення авторитарних тенденцій певною мірою зберігалася можливість комунікації опозиційних сил із виборцями, у тому числі завдяки освоєнню нових інформаційних технологій, що гарантувало їх присутність у законодавчому органі. Медіафактор є і можливістю, і викликом для політичної еліти: з одного боку, як свідчить приклад низки сучасних авторитарних режимів, повний контроль держави над медіасферою цементує позиції узурпаторів, а з іншого – інформаційні технології розвиваються швидше, ніж на них реагує владна еліта, що створює можливості для зміни еліт.

2. The influence of the media factor on the transformation of political elites since the independence of Ukraine was investigated. It is proposed to consider the media factor in a passive (instrumental) and active aspect. In the passive sense, its influence depends on the development of information and communication technologies, the emergence of new ways of influencing the audience and the formation of public opinion. In the active dimension, it is the role of the media elite, which goes beyond its designated role as the "fourth estate" and actually determines the course of political processes in the country. The media elite is defined as all individuals involved in: 1) managing influential publications, 2) producing political content (journalists, commentators, observers) and 3) running companies that produce entertainment content that helps shape consumer attitudes towards the political elite and political processes. Four models of elite change have been identified and analysed: 1) changing streams, where transformation acts as a successive change of several waves within the ruling elite. At each stage of the

transformation, the previous wave "carries up" a new one, which, in turn, "covers" those who have put it forward; 2) the model of "political capitalism", according to which, in transition societies, the ruling Soviet elite is transformed into a modern political-economic layer, a "power class" that has converted political capital into economic capital; 3) the model of the revolt of economic elites, or the revival of regional elites that has emerged in response to a new political reality: the wave of democratization has spilled over political surface the fragments of the old economic elite – the owners, who were deprived during the distribution of a large "state pie". The starting point of the model: The post-Soviet party-economic nomenclature consisted of two large groups – party workers and economic managers who, although not structurally separate (constituted a monolith of power), had contradictions and "friction" over management and disposal of property, especially in the regions; 4) the counter-elite model, when the managerial and economic elite used the so-called "counter-elites" – the cultural and scientific and technical intelligentsia and marginal layers in the struggle against "partocrats" for power. The following manifestations of the media factor on socio-political processes have been identified and investigated: 1) Commercialization of media and political space. With the dominance of commercial forms of activity, instead of their main roles and functions (communicative, organizational-mobilizing, ideological-educational, cultural-educational, socialization), the media strive for maximum profits. The informative and educational functions recede into the background. The media are becoming businesses whose main objective is to raise funds and their effectiveness is measured not by the quality of the information they provide but by the revenue they generate. In the post-Soviet transition society, the trend towards commercialisation has led to the phenomenon of media oligarchisation and the media industry as a whole. As a result, the gained profit is measured not so much in financial indicators as in units of political capital – electoral victories, ratings of political parties and their leaders, political decisions (including legal acts); 2) popularization and manipulation of consciousness, which means substitution of serious analytical issues with products (goods) which are easy to understand for consumers and have social and sometimes entertainment themes; 3) convergence, which means convergence and mutual In the media sphere, this means the convergence of different types of information transmission within a single media holding, different communication platforms: print media, radio, television, the Internet, etc. This significantly changes the idea of communication It has been proven that democracy, which allows for the participation of the masses in decision-making, and the development of information and communications technologies, which facilitate and simplify the interaction between the representatives of the elected authorities and the electorate, strengthen the role of the media factor in the formation of the political elite. The period of formation of Ukraine's political elite is closely linked to electoral cycles, because even with the strengthening of authoritarian tendencies, to a certain extent the opposition forces were able to communicate with the voters, including through the mastery of new information technologies, which guaranteed their presence in the legislature.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Дроботун Д.С. Тенденції використання ЗМІ під час парламентських виборів в Україні у 2019 році. Держава і право. 2019. Вип. 85. С. 384-392.
- Дроботун Д.С. Зміна політичної еліти в контексті результатів виборів до Верховної Ради України ІХ скликання. Держава і право. 2020. Вип. 87. С. 356-362.

- Тарасюк В.М., Дроботун Д.С. Про причини і наслідки олігархізації українських медіа. Держава і право. 2020. Вип. 85. С. 301-315.
- Дроботун Д.С. Трансформація політичних еліт: чинники, моделі, характеристики. Держава і право. 2021. Вип. 90. С. 202-214.
- Дроботун Д.С. Медіафактор у діяльності політичних еліт. Politicus. 2021. Вип. 4. С. 33-37.
- Дроботун Д.С. Періодизація формування політичної еліти в Україні в контексті дії медіачинника. Держава і право. 2022. Вип. 91. С. 182-194.
- Tarasyuk V., Morhunova E., Drobotun D., Stoyko O., Chyzhova O. Strategems of political and legal development of Ukraine: prblems of actualization and scientific comprehension. Cuestiones Politicas. 2021. Vol. 39. N. 70. P. 790-805 (Web of Science).
- Дроботун Д.С., Кресіна І.О., Лавренова К.О., Тарасюк В.М. Політичні режими: правовий вимір. Правова політологія. Академічний курс: підручник/авт. кол.; за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2021. 480 с. (розд. 11, с. 322-362, 2,5 друк. арк.).
- Дроботун Д.С. Політико-правові механізми трансформації політичних режимів. Політика, право і влада у світлі правової політології. монографія/кол. авт.: за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2022, 370 с. (розд. 23, с. 291-300, 0,5 друк. арк.).
- Дроботун Д.С. Політичне представництво: поняття й основні форми. Політика, право і влада у світлі правової політології: монографія/кол. авт.: за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2022, 370 с. (розд. 28, с. 323-328, 0,5 друк. арк.).

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0117U002701; 0118U100386; 0120U105262

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кресіна Ірина Олексіївна

2. Iryna O. Kresina

Кваліфікація: д.політ.н., професор, 23.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0771-9707

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Науменко Ольга Михайлівна
2. Olga M. Naumenko

Кваліфікація: к. політ. н., доц., 23.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0136-460X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана

Код за ЄДРПОУ: 02070884

Місцезнаходження: просп. Берестейський (Перемоги), 54/1, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кармазіна Марія Степанівна
2. Mariia S. Karvazina

Кваліфікація: д.політ.н., професор, 23.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2887-6824

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.
Ф. Кураса НАН України

Код за ЄДРПОУ: 16394076

Місцезнаходження: вул. Генерала Алмазова, буд. 8, Київ, 01011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кочубей Лариса Олександрівна
2. Larysa O. Kochubei

Кваліфікація: д.політ.н., професор, 23.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8113-9068

Додаткова інформація:**Повне найменування юридичної особи:** Київський національний університет культури і мистецтв**Код за ЄДРПОУ:** 02214159**Місцезнаходження:** вул. Євгена Коновальця, буд. 36, Київ, 01601, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Кукуруз Оксана Володимирівна

2. Oksana V. Kukuruz

Кваліфікація: д. політ. н., 23.00.02**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-1863-3028**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України**Код за ЄДРПОУ:** 05417130**Місцезнаходження:** вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Національна академія наук України**Ідентифікатор ROR:****VIII. Заключні відомості****Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Горбатенко Володимир Павлович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Горбатенко Володимир Павлович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Скрипнюк О.В.

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна